

”היראה הפועלת”

שיחת הרה”ג זלמן ברוך מלמד לפרשת תולדות

- ♦ ויעתר יצחק לה’ – ריבוי תפילה או הפיכה ♦ מגמת הקשיים כדי שיתפללו ♦
- תכלית הניסיונות והקשיים ♦ רעב רוחני לדבר ה’ ♦ כיצד קיים אברהם את כל התורה ♦ שלמות עבודת ה’ – יראה ואהבה יחד ♦ היראה – יחס בין עלול לעילה ♦ מי שירא מהקב”ה – נעשה מלך ♦ השמירה על יצחק ♦ הברכות בעורמה לתקן הקללה לאדם הראשון ♦ התמודדויות וקשיים כדי לבנות מדרגה חדשה

ויעתר יצחק לה’ – ריבוי תפילה או הפיכה

”וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק: וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחְתוֹ אֶת רִבְקָה בִּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אֲרָם אָחוֹת לְבֵן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה: וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה’ לִנְכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה’ וַתְּהֵר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ” (בראשית כה יט – כא).

אמרו חכמים, מדוע הנשים של האבות היו עקרות, מפני שהקב”ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. ‘ויעתר יצחק’ מפרש ר’ יוחנן מלשון עשירות, יצחק התפלל הרבה תפילות וחזר והתפלל עוד ועוד. וריש לקיש אומר ויעתר מלשון עתר - כף שבה מהפכין את התבואה. ר’ יוחנן היה צדיק גמור, וריש לקיש היה בעל תשובה. לכן הפירוש של ר’ יוחנן מתאים לו, ר’ יוחנן מסביר את יצחק שהתפלל הרבה תפילות. וריש לקיש שהיה בעל תשובה ועשה מהפך בחיים שלו, מפרש את המילה ‘ויעתר’, שעשה מהפכה על ידי התפילה שלו. כמובן נעשתה מהפכה, רבקה לא הייתה יכולה ללדת, קרה פה איזה שינוי בגוף שלה שנתן לה אפשרות ללדת, זה הכוח של בעל תשובה שיכול להפוך את המציאות.

מגמת הקשיים כדי שיתפללו

קָוָה אֵל ה' חֲזַק וַיֵּאֲמָץ לְבָבְךָ וְקוּוֹה אֵל ה' (תהילים כז, יד) האם התפילה היא באה כדי לפתור את הקושי שהיה שאין ילדים ליצחק והוא מתפלל כדי שיהיו לו ילדים, או שרבה היא עקרה כדי שהוא יתפלל, כלומר המטרה היא התפילה. הקדוש ברוך הוא מתאווה לתפילתם של צדיקים, כשיש איזה קושי וצריך להתפלל אז התפילה לא באה רק כדי לפתור את הקושי. הקושי אומר לנו שיש מקום לתפילה. הקושי אומר לנו שיש כאן איזה חוסר שצריך להשלימו ולתקנו, ובאה התפילה ועושה את התיקון.

תכלית הניסיונות והקשיים

והפרשה ממשיכה "ויהי רעב בארץ" - יצחק אבינו שמסר את נפשו בעקדה, היה מתאים שאחרי העקידה הקדוש ברוך הוא ייטיב אתו וכל החיים מאז והלאה יהיו ללא קשיים וללא ניסיונות. והנה יצחק צריך להתמודד, אין לו ילדים ואחר כך רעב. זה בא ללמדנו שצריך להסתכל על הקשיים ככאלו שלא באים רק כדי להקשות, אלא באים כדי להרים את האדם למדרגה חדשה. הקב"ה מצפה מיצחק להתעלות למדרגה נוספת. התעלית למדרגה מאוד גבוהה, אבל אפשר לעלות עוד יותר ועוד יותר. ועל ידי ההתמודדויות, האדם נבנה ומתקדם ובונה לו כוחות חדשים, גדולה חדשה, עוצמות חדשות ואמונה גדולה יותר.

רעב רוחני לדבר ה'

"ויהי רעב בארץ" - 'אור המאיר' (רבי זאב וולף מזיטאמיר) מתלמידיו של המגיד ממזריטש, היה מהדרשנים המיוחדים של החסידות, הוא מסביר "וַיְהִי רָעֵב בְּאַרְץ מִלְכָּד הָרָעֵב הָרָאוּשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בְיָמֵי אַבְרָהָם" (בראשית כו, א). שיש שני מיני רעב, עכשיו יש רעב והיה עוד רעב אחד לפני כן. יש רעב גשמי שלאדם אין מה לאכול והוא צריך לחפש ולמצוא אוכל לפרנסתו וזה קשה, אין מזון, הוא רעב, והוא זועק וכואב לו, וחסר לו המזון עד שבכל כוחותיו הוא מחפש ומתאמץ למצוא משהו לאכול לקיים נפשו. ויש גם רעב רוחני של אנשי קודש, שחסר להם התוכן הרוחני, מזון רוחני, והם מרגישים אותה הרגשה, כמו הרגשה של אדם רעב שאין לו מה לאכול. אנחנו ב"ה לא מכירים את הבעיה הזאת של רעב, אבל צריכים לצייר לעצמנו בדמיון מה פירוש שאדם רעב ואין לו מה לאכול ומחפש להשיג משהו להרוות את צמאונו ואת רעבונו. אחרי שאנחנו מציירים

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

לעצמנו את הציור של רעב, צריכים לדעת שיש גם רעב רוחני "לא רָעַב לֶלֶחֶם וְלֹא צָמָא לְמִיִּם כִּי אִם לְשִׂמְעַת דְּבַרֵּי ה' (עמוס ח, יא). אדם מרגיש שחסר לו ברוחניות, אנשי קודש מרגישים את זה מאוד וכשחסרה להם איזו הבנה, איזו בהירות, להבין סוגיות, להבין את רצונו של הקדוש ברוך הוא, זוהי בשבילם תחושה מאוד קשה, והם מחפשים את כל הדרכים איך להשביע את רעבונם הרוחני, כמו שהגוף צריך מזון גם הנפש צריכה מזון. כל אדם מרגיש את הצורך הזה למשל בתרבות, יש צרכים תרבותיים שבהם האדם ממלא את נפשו. יש בזה מדרגות, יש את הנפש שהיא מחפשת גם איזה תוכן בחיים, הנאות רוחניות, זה יכול להיות מוסיקה, ספרות, הצגות, תכנים רוחניים שנותנים מזון ופרנסה לנפש.

יש את הנשמה שגם כן צריכה פרנסה, מדרגות מדרגות. הנשמה האלוקית של אדם מישראל היא רעבה וצריכה פרנסה, והפרנסה שלה זה הקודש, התורה, האמונה. זו התמלאות בתכנים העמוקים הרוחניים של קדושה ורוחניות, כך היא מתפרנסת, ויש לה מזון, והיא מרגישה טוב. ואם חסר לה, היא מרגישה רעב, מרגישה קשיים, ואם מישהו לא מרגיש את הדבר הזה, יש לו איזו בעיה בבריאות של הנפש והנשמה. גם בגוף יכול להיות מצב שאדם לא ירגיש שהוא רעב, אף על פי שהוא צריך לאכול הוא לא מרגיש צורך לאכול. משהו לא טוב בבריאות שלו. מדרגות מדרגות יש גוף נפש נשמה, וכל מדרגה זקוקה לפרנסה שלה.

עם ישראל, אומר הרב בספר אורות, צריך גם את הפרנסה של התרבות הכללית ועל גבי זה כגובה השמיים מהארץ הוא זקוק לתרבות המיוחדת שלו, לקודש, שבלי זה אי אפשר. הרב אומר שצריך את הכול, לא רק את הקודש אלא גם את התרבות הכללית, אבל אם אפשר לדמות את זה, זה כמו במזון שיש דברים בסיסיים שאי אפשר בלעדיהם כמו הלחם המים, ויש דברים נוספים מנה אחרונה תוספות שאפשר להסתדר בלעדיהם, וזו התרבות הכללית. התורה נקראת לחם, ונקראת מים, הם הדברים הבסיסיים שמפרנסים את הנשמה, ואנשי הקודש מרגישים רעב רוחני, לא רעב ללחם ולא צמא למים, אלא מרגישים צימאון לשמוע את דבר ה'.

כיצד קיים אברהם את כל התורה כולל החוקים

יש רעב, ומה עושה יצחק "וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה" (שם בראשי כו, א),

וַיֵּרָא אֵלָיו ה'.... גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֶבְרַכְךָ כִּי לֹךְ וּלְזָרְעֶךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצָה הָאֵל" (בראשית כו, ג).

ראשית כל ה' אומר ליצחק אל תצא מארץ ישראל, ויצחק לא יוצא מארץ ישראל, יצחק חי רק בארץ ישראל. אומר אור החיים, ארץ פלשתים היא גם ארץ ישראל. כלומר אנחנו לומדים כאן שגם חבל עזה זה חלק מארץ ישראל, הוא לא מחוץ לגבולות הארץ. "עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבִרְהָם בְּקִלְי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֶרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי וְתוֹרַתִּי" (בראשית כו, ה). חז"ל אומרים שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה (יומא כח:), החלק של המצוות או המשפטים שהשכל האנושי מבין, אפשר להבין שאברהם קיים. הוא הבין שיש דברים בסיסיים מוסריים שאותם צריך לקיים, כשבע מצוות בני נח שהן מצוות הגיוניות, לא לרצוח ולא לגנוב, דברים שהשכל הישר מבין שלא נכון לעשות אותם, אבל חוקים שאין להם טעם אנושי, מאיפה אברהם ידע להגיע לקיום החוקים.

הבאנו מקודם את ספר 'אור המאיר' שהיה מתלמידי המגיד ממעזריטש. ואני מביא עכשיו את דברי הרב שלו, ר' מנחם מנדל מוויטבסק, שהיה מתלמידי הבעל שם טוב והמגיד ממעזריטש, והוא היה הראש והראשון שעמד בראש קבוצת החסידים הראשונה שעלתה לארץ ישראל. היה מהחלוצים הראשונים. והוא אומר, שבעצם לכל המצוות יש טעמים אבל יש טעמים שאנחנו מבינים ויש טעמים שאנחנו לא מבינים. חז"ל אומרים לנו שגם החוקים כמו פרשת פרה אדומה שזה חוק, הקדוש ברוך הוא אומר למשה, לכולם אני לא מגלה את הטעם, אבל לך אני אגלה... זאת אומרת, יש טעם רק אנחנו לא מבינים את הטעם. אם אדם מתעלה ומזדכך ומזכך את כל הכוחות הרוחניים שלו, ונהיה יותר ויותר מתוקן בכל המובנים, על ידי הזכות הרוחנית שלו, הוא מבין את כל המצוות הגיוניות ומקיים אותן וחי אותם באופן טבעי ומואס בכל מה שלא נכון לעשות על פי רצון ה'. ולאט לאט ובהדרגה השכל שלו מתפתח עד שהוא מבין גם את החוקים ורואה שיש בהן טעם. זו מדרגה רוחנית עצומה שאדם מתעלה ממדרגה למדרגה ומגיע למצב כזה שהוא מבין שגם בחוקי התורה, שלכאורה במבט החיצוני הם לא מובנים, כשמעמיקים רואים שיש בהם טעם. ומתוך המדרגה הרוחנית שלו הוא מקיים מצוות אלו. אולי זה מה שאמרו חכמים שמצוות בטלות לעתיד לבוא (נידה סא:) ומה הכוונה - שלא יצטרכו לצוות עליהן כי מעצמם עם ישראל יתעלה למדרגה כל כך גבוהה שהוא כל כך יהיה מזוהה ורוצה לעשות את רצון הקב"ה, עד שלא יצטרכו לצוות אותו לעשות את רצון ה'. כבר לא תהייה מצוות, זה יהיה טבע עמוק פנימי שרוצה לעשות את רצונו של הקדוש ברוך הוא. ובמובן הזה, זה לא יחשב צו אלוקי. הצו האלוקי והרצון של ישראל

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

יהיו ממש דבר אחד. "עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלִּי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתַי" (בראשית כו,ה)

שלמות עבודת ה' – יראה ואהבה יחד

יצחק אבינו היה בחינת מידת הגבורה, יראת ה'. אברהם אבינו אוהב, 'אברהם אוהבי', אברהם עובד את ה' מאהבה. וצריך לעבוד את ה' באהבה וביראה. גם אברהם אבינו אחרי העקידה, הקדוש ברוך הוא אומר לו: "עֵתָה יִדְעֵתִי כִּי יֵרָא אֱלֹהִים אֶתָּה" (בראשית כב, יב). קודם ידעתי שאתה אוהב אותי, עכשיו אני יודע שאתה גם ירא אלוקים. אבל מידתו העיקרית של אברהם אבינו מידת האהבה, 'אברהם אוהבי', ויצחק מגלה את מידת היראה.

רק בשתי מידות אלו ביחד אפשר לעבוד את ה' בשלמות. אי אפשר לעבוד את ה' רק באהבה. אדם מאוד מאוד אוהב את ה' ולא ירא, זה חסר. מצוות עשה הם ביטוי של אהבת ה', אדם אוהב את ה', ומשתדל להתקרב אליו על ידי עשיית רצונו במצוות עשה. ומצוות לא תעשה הן ההופעה של היראה. מתוך שאדם ירא את ה' הוא מקיים את מצוות הלא תעשה ונמנע מלעשות דברים שהם נגד רצונו של הקדוש ברוך הוא.

מידת היראה – היחס בין אדם לבורא כעלול לעילה

ומה עניינה של מידת היראה. אני רוצה כאן להעמיק בדבר על פי דברי המהר"ל בנתיב יראת ה' פרק א' שאומר דברים מאוד עמוקים:

המהר"ל פותח בפסוק מספר משלי: "תְּחִלַּת חִכְמָה יִרְאָת ה' וְדַעַת קְדָשִׁים בִּינָה" (משלי ט, י). שלמה המלך עליו השלום אמר תחילת חכמה יראת ה' ואלו דוד אמר "יראשית חִכְמָה יִרְאָת ה' (תהילים קיא, י) ההבדל בין תחילת חכמה יראת ה' ובין ראשית חכמה יראת ה', אומר המהר"ל, שלמה המלך החכם מכל אדם, שמדבר הרבה על החכמה, אומר לנו שהיראה היא חכמה כדי לבטא את גודל עניינה של החכמה. "ופירוש זה כי שלמה בא לשבח גם כן החכמה כמו שהוא מספר בכל ספר משלי שבח החכמה, ולכך אמר תחלת כי לשון תחלה משמע שהיראה הוא התחלת החכמה וכאלו החכמה ויראת ה' יתברך היא דבר אחד לגמרי" - כלומר היראה בתוך החכמה היא התחלה של החכמה, וזה שבח של החכמה.

דוד בא לשבח את היראה שראשית חכמה יראת ה'. שהחכמה תלויה ביראת ה'. מה פירוש שראשית חכמה יראת ה', החכמה זו הבריאה הראשונה, זה הדבר הראשון שמופיע מהמקור העליון האלוקי, כי החכמה היא התורה, והקב"ה הסתכל בתורה וברא את העולם. ריבונו של עולם רוצה לברוא בריאה, ראשית כל יש את הרעיון של הבריאה, התוכנית, המהות, המטרות, המגמות, זו ההתחלה, ואחר כך מתוך זה מופיעה בריאה על פי הרעיון על פי התוכנית. נמצא שהחכמה היא בעצם העלול הראשון מהעילה מריבונו של עולם. החכמה היא הראשונה שמופיעה את המקור האלוקי. ריבונו של עולם הוא נעלם ונסתר גבוה מכל גבוה נסתר מכל נסתר, מעבר להשגות, פה מופיעה חכמה, מופיע רעיון, אנחנו רואים את הבריאה ואנחנו מבינים שיש מטרה לבריאה, יש רעיון לבריאה, יש מקור לבריאה והמקור הוא בעצם מתחיל מהרעיון, מהתורה, והיא הראשית המופיעה מתוך המקור האלוקי.

אז עניין היראה זו הכרה שיש עלול ויש עילה והעלול נובע ונמשך מהעילה. יראה, פירושו של דבר, שאדם מרגיש שהוא יצירה אלוקית, והקב"ה הוא המקור שלו, והוא בטל אליו. המקור הזה הוא לא מקור שפעם ברא את האדם ואת העולם, ועכשיו העולם מסתדר מעצמו לבד, אלא הוא מקור שכל הזמן מקיים את הבריאה, את כל המציאות. והתחושה הזאת, העובדה הזאת, ההכרה הזאת, שהבריאה היא עילה שנמשכת מהעלול, מריבונו של עולם, ההתבוננות הזאת היא בעצם מידת היראה, שאדם חי את העובדה הזאת שיש בורא והוא נברא, והוא נברא על ידי ריבונו של עולם, והוא שייך לקב"ה. וככל מה שהיראה יותר אמיתית ועמוקה, ויש יותר את התחושה הזאת של השייכות, אז כמובן השפע יופיע יותר על האדם הירא. מפני שהוא בטל כלפי הגדולה האלוקית, הגדולה האלוקית מופיעה עליו.

ממילא מתבארים הרבה מאמרי חז"ל על פי ההסתכלות הזאת. עניינה של היראה, שהאדם מכיר שהוא עלול ונמשך מריבונו של עולם. זאת אומרת, קבלת עול מלכות שמיים, זה הגילוי של היראה, אבל זה לא חיצוני שהרי מלבד שה' הוא מלך הוא גם בורא שמקיים את האדם. הוא המקור שמקיים אותי על כן אומר הפסוק: "יִרְאֵת ה' תוֹסִיף יָמִים וְשָׁנוֹת רְשָׁעִים תִּקְצָרְנָה" (משלי י, כז) מי שירא, ומחובר אל ריבונו של עולם, קשור ודבק ובטל כלפי ריבונו של עולם, אז נמשכים לו החיים ממקור החיים, מריבונו של עולם. אז יראת ה' תוסיף חיים, ומי שמתנתק מהמקור אז 'שנות רשעים תקצורנה', וזה לא רק במובן החיצוני של אורך ימים זה גם במובן של התוכן והאיכות של החיים, כפי

גודל היראה, כך המידה שבה החיים יהיו יותר טובים, יותר מאושרים, יותר מלאים בתוכן.

ועוד אמר שלמה: "בִּירְאָת ה' מִבְּטַח עֵז וּלְבַנְיֵי יְהוָה מִחֶסֶד" (משלי יד, כו), שוב כשאדם ירא הוא קרוב אל הקב"ה, הוא בטל לאורו, הקב"ה הוא מבטח עוז, זו משענת חזקה ובטוחה, יתבאר לך עניין מעלת יראת שמיים שעושה עצמו עלול כאילו אינו כלל נגד העילה יתברך.

משה רבינו אמר בתורה: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעַמְּךָ פִּי אִם לִירְאָה אֶת ה'" שואלת הגמרא (ברכות לג:) האם זו דרישה כל כך פשוטה, 'וכי יראה מילתא זוטרתא היא?! הרי לא קל לקנות את המידה הזאת, להיות באמת ירא אלוקים. ומשיבה הגמרא שלגבי משה זו מילתא זוטרתא. כלומר, אצל משה שהיה ירא מאוד הוא חשב שזו לא דרישה גדולה, משל למי שיש לו כלי גדול מבקשים ממנו שיחשוב שזה כלי קטן - זה קל, ומי שאין לו - זה נראה לו משהו גדול. מי שלא ירא, אומרים לו לירא והוא חושב שמאוד קשה לקנות את היראה. ומי שכבר קנה את היראה הזאת הוא לא מרגיש שיש בזה קושי.

מסביר המהר"ל, משל למה הדבר דומה, למי שחסר דברים בסיסיים של אוכל, לחם, מים, אם אין לו את זה, הוא לא יכול בלי זה. אי אפשר להתקיים בלי זה. אבל אם יש לו פת במלח ומים במשורה ויש לו קצת לאכול, מה יש לו כבר - בסך הכול יש לו אוכל לקיים את נפשו. חוץ מזה אין לו כלום, הוא עני גמור, חסר לו המון. כשיש לו את זה, הוא לא מרגיש שיש לו משהו, אבל אם אין לו את זה אי אפשר בכלל לחיות. זאת אומרת, יראה זה הדבר הבסיסי, שכשיש אותה זה נראה שזה המינימום שאי אפשר בלעדיה. וכשאין אותה המון חסר, זה איום ונורא. זאת אומרת, בלי יראה אין כלום, המהות של היראה ביטול כלפי ה', הכול מאת ה', כלום ממני, שום דבר. כשאדם קונה את מידת היראה ומרגיש שהוא באמת בטל כלפי המקור האלוקי, וחי את זה לא רק בידעיה מופשטת, אלא חי את זה ויודע שריבונו של עולם הוא המקור שלו, וממנו הוא נמשך, וכל החיים שלי ממנו, וכל הזמן אני מואר באור ה', כל מה שיש לי, כל השפע, כל הקיום והחיות זה רק ממנו יתברך. להגיע למדרגה הזאת, זו עבודה גדולה מאוד. וכשאדם מגיע למדרגה הזאת, הוא חושב מה יש לי - אין לי כלום, הכול ממנו, אין לי שום דבר, כשאני לעצמי מה אני. זה מה שאומר משה רבינו, היראה היא דבר בסיסי. חז"ל אומרים לנו, כמו אוצר שבלעדיו אי אפשר לשמור על שום דבר, אבל אם יש לך את האוצר, אתה יכול להכניס בו המון, והאוצר עצמו אין לו ערך אם לא מילאת אותו בתכנים.

מי שירא מהקב"ה נעשה מלך

עוד אומר המדרש (תנחומא בהעלותך): "יִרְא אֶת ה' בְּנֵי וּמֶלֶךְ עִם שׁוֹנִים אֶל תִּתְעַרְבּ" (משלי כד, כא). מהו ומלך - כל מי שהוא ירא מן הקדוש ברוך הוא סופו ליעשות מלך, ממי אתה למד מאברהם אבינו שנאמר "עֲתָה יִדְעֵתִי כִּי יִרְא אֱלֹהִים אֶתָּה" (בראשית כב, יב) ונעשה מלך... וכן יוסף אמר: "אֶת הָאֱלֹהִים אָנִי יִרְא" (בראשית מב, יח) ונעשה מלך, וכן משה "כִּי יִרְא מֵהֵבִיט אֶל הָאֱלֹהִים" (שמות ג, ו) ונעשה מלך.

זאת אומרת, היראה מביאה למידה של מלכות. במבט הראשון, היינו חושבים שירא, הוא מתבטל, מצטמצם ומפחד, אבל יראת השמיים האמיתית, יראת ה', זה לא כך. זו לא יראה שהאדם מפחד, אלא זו יראה שבה האדם המתבטל נהיה שייך אל הגדולה האלוקית. הוא מרגיש שהכול ממנו יתברך, ולה' יתברך אין גבולות, ואם הוא מחובר אל הגודל האלוקי, ובטל אליו, מתוך זה הוא מקבל עוצמה גדולה מאוד. כלומר יראת שמיים ועוצמה הן לא תרתי דסתרי. היא הנותנת, שכשאדם מאוד ירא שמיים, אז הוא בטל כלפי האורה האלוקית, בלוע באור האלוקי, והוא נהיה שייך לריבונו של עולם, נהיה שייך לגדולה האלוקית. ולכן אמרו חכמים (ברכות ו' ע"ב) אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמיים דבריו נשמעים. בפשטות היה אפשר להגיד שדווקא מי שאוהב את ה', והוא אדם אקטיבי פעיל ומשפיע אז מקשיבים ושמעים לו. לעומתו, אדם ירא שהוא מסתגר ומתבטל, מי מקשיב לו?! אך האמת להיפך, כל אדם שיש בו יראת שמיים דבריו נשמעים, מפני שעל ידי יראת השמיים, הוא בטל לאלוקות ונעשה שייך לגדולה האלוקית. ואור ה' מאיר עליו, וכשריבונו של עולם מאיר עליו, אז דבריו נשמעים.

הרב צבי יהודה הוסיף פה על הביאור, ואמר 'מי שיש בו יראת שמיים דבריו נשמעים', ראשית כל לעצמו. אדם ירא שמיים לפני שדבריו יהיו נשמעים לאחרים, יש לו שליטה עצמית, מי שיש בו יראת שמיים הוא שולט על הכוחות שלו, וכל הכוחות שלו נשמעים לו להיות בטלים לרצון ה', וכיוון שהוא מלך על עצמו, מלך על כל איבריו ורצונותיו, על האופי שלו, אז ממילא דבריו נשמעים גם לאחרים. זהו עניינה של מידת היראה, זוהי מידתו של יצחק.

ה' שמר על יצחק שלא יברך את מי שלא ראוי

"וַיְהִי כִּי יָקָן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת" (בראשית כז, א) והוא קורא לעשו ורוצה לברך אותו. אנחנו כולנו מתפלאים, מה קורה כאן, עשו אדם מקולקל, איך יצחק קורא לעשו

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 9

הרשע ורוצה לברך אותו. מנסים לחפש כל מיני פרושים והסברים, אולי על ידי הברכות עשו יתקן את עצמו. יצחק הוא מאמין מאד גדול. כך כמוהו בפרשנות, ועדיין הדברים קשים לכאורה.

כפשוטו, יצחק כבר זקן, יצחק אדם מאוד תמים, אנחנו רואים שכל ההנהגה של יצחק, היא באופן של תמימות. הוא עובד את ה' בצורה שונה לגמרי מאברהם אבינו שהוא פעיל ואקטיבי, יצחק הוא פסיבי, הוא לא הולך לחפש אישה, מחפשים לו אישה. הוא מרוכז בפנימיותו בתוך תוכו, והוא עובד ה' מאוד גדול, והוא הולך וגדל עד כי גדל מאוד. יצחק בונה את כוחותיו מתוכו ויש לו סייעתא דשמיא. מכיוון שהוא תמים, יש לו סייעתא דשמיא. הקדוש ברוך הוא עוזר לו ושיא העזרה היא בברכות, שלמרות שעשו גונב את דעתו, והוא שואל את יצחק איך מעשרים את המלח, הרי מלח לא צריך לעשר, ושואל איך מעשרים את התבן... הוא מתחנף לאבא שלו ומראה את עצמו צדיק ויצחק מאמין, והקב"ה שומר על התמימים. הוא לא נותן לתמימים לטעות. זה שיא העובדה שאנחנו פוגשים פה במציאות, שהקדוש ברוך הוא שומר שיצחק בתמימותו רוצה לברך את עשו, אבל מכיוון שלא מגיע לעשו, הברכות ניתנות בסופו של דבר למי שזה מגיע לו, הברכות ניתנות ליעקב. רבקה היא יותר נבונה ויותר מציאותית, והיא רואה את ההתנהגות של עשו ואת ההתנהגות של יעקב, ומבינה שלא שייך שהברכות יגיעו לעשו, והיא נהיית שליחה לשמור שלא תקרה הטעות הגדולה הזאת. זה בפשט, וזה מה שקרה.

הברכה בעורמה – לתקן הקללה לאדם הראשון

בא הזוהר ואומר לנו, שבכל התורה יש פשט ויש בה עומקים גדולים מאוד. כשאדם הראשון חטא, באה הקללה על הארץ, על האישה, על האדם, באה קללה לעולם. החטא של אדם הראשון היה חטא מאוד קשה, שהביא משבר גדול בעולם, וכל העולם נמצא בתהליך תיקון מאז חטא אדם הראשון. התחלת התיקון הייתה על ידי אברהם אבינו, שהתחיל להחזיר את העולם אל מקורו אל תיקונו, ואחריו יצחק, ויעקב היה בחינה מסוימת של תיקון שלם, לא שלם לחלוטין, אבל שלב של תיקון. ולכן חז"ל אומרים ששופרא דיעקב מעין שופרא דאדם הראשון (בבא בתרא נח). הקב"ה ברא את אדם הראשון בעצמו, לא היו שותפים לבריאת האדם, אדם הראשון היה מושלם ביופיו, ויעקב היה גם כן מעין אדם הראשון. בחינה שהגיע תיקון מסוים של חטא אדם הראשון. כיוון שהגיע התיקון הזה, הגיע הזמן להחזיר את הברכה לעולם, ולסלק את הקללה שהייתה

בחטאו של אדם הראשון. איך נשתלשל החטא של אדם הראשון, שבא הנחש בעורמה ופיתה את אדם וחווה והכשיל אותם, כך גם התיקון צריך להיות באותו האופן, בדרך של עורמה. מי גרם והשפיע על האדם הראשון שיאכל מעץ הדעת, חווה, אישה, אז גם כאן התיקון צריך להיות על ידי אישה. לכן רבקה אמנו היא הייתה המתקנת. כלומר, יש כאן איזה תהליך עמוק שהוא תיקונו של עולם, והברכות צריכות לחזור באותה הדרך שהקללה ניתנה. הקללה צריכה להישאר על הנחש או על מי שממשיך את דרכו של הנחש שזה עשו. והברכה צריכה להיתקן ולחול על מי שממשיך את דרכו של אדם הראשון לפני חטאו.

והברכה שאומר יצחק ליעקב היא בעצם תיקון של אותה הקללה שאחרי חטאו של אדם הראשון. אומר הזוהר (בראשית קמ"ג ע"א), ר' יוסי אמר כל הברכות מצד חלקו של יעקב היו ומשלו נטל יעקב קיבל את מה שמגיע לו. כי יעקב הוא כמייצג ממשיך את אדם הראשון לפני החטא. בוא וראה בשעה שהביא הנחש קללות על העולם מה כתוב "וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ... אַרְוֶה הָאָדָמָה בְּעֵבוֹרְךָ" (בראשית ג, יז) שלא תעשה פירות כראוי. כנגד זה באה הברכה "מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבֶךָ" (בראשית כז, לט). כלומר הייתה קללה על הארץ ועכשיו הברכה חוזרת על הארץ ליעקב. כנגד "בְּעֵצְבוֹן תֵּאכְלֶנָּה לֹלְמִי חֵי" נאמר: "מִטַּל הַשָּׁמַיִם". כנגד "וְקוֹץ וְדַרְדַּר תִּצְמִיחַ לָךְ" - "וְרֵב דָּגָן וְתִירֹשׁ". כנגד "בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֵּאכַל לֶחֶם" - "וְעֵבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ לְאֻמִּים" (כז, כט) לא בזעת אפך אלא אחרים יעשו לך את העבודה כמו שנאמר "וּבְנֵי נֶכֶד אֶכְרִיכֶם וְנְכַמִּיכֶם" (ישעיהו סא, ה) את כל אלה, אומר הזוהר (בראשית קמ"ג ע"א) נטל יעקב משלו כלומר יעקב זה שלב מסוים של תיקון של חטאו של אדם הראשון, וכך היו צריכים הדברים להתגלגל, כך הקדוש ברוך הוא מסדר את הדברים. נראה לנו מאוד מוזר אבל יש תוכנית אלוקית, והתוכנית האלוקית צריכה להתקיים. זה היה חטאו של אדם הראשון, ועכשיו צריכים לתקן אותו, והתיקון צריך להיות באותו האופן, כמו שהייתה הקללה כך בא התיקון.

התמודדויות וקשיים – כדי לבנות מדרגה חדשה

אם כן הברכות ניתנו. ולכאורה אחרי שיעקב מקבל את הברכות, היה צריך להיות מצב מושלם. והנה עשו מתנכל להורגו, ויעקב בורח, ועשו נשאר בבית. הסדר העולמי הוא שצריך להתמודד, התקדמת הגעת לשלב גדול של תיקון, עכשיו יש את השלב הבא. אתה נבחנת בבחינות, עברת בהצלחה, אתה הולך עכשיו ללמוד תואר יותר גבוה, הבחינות

יותר קשות. עלית עוד יותר גבוה, הבחינות עוד יותר קשות. כך סדר העולם, עד שתבוא השלמות היותר גדולה. ככל שאדם יותר מתקדם, מעמידים אותו בהתמודדויות יותר גדולות. לא לפחד מהתמודדויות, ההתמודדויות באות לבנות, הקדוש ברוך הוא מחבב תפילתם של צדיקים אז הוא מביא עליהם התמודדויות, אם אדם מסתכל בצורה כזאת על העולם, אז יש לו המון כוחות. הוא לא מפחד מקשיים, הוא אומר הקשיים באים כדי שנוציא מהם כוחות חדשים. במבט של אמונה אדם יודע שהקדוש ברוך הוא מנהל את עולמו, והקדוש ברוך הוא מאוד אוהב את כולם, ורוצה את טובת כולם. אלו בריותיו שהוא ברא ורוצה את הצלחתם, אז למה הוא מקשה עליהם, זה לטובתם, כדי שיתמודדו ויוציאו כוחות יותר גדולים. אז אם כל קושי שהאדם פוגש הוא לא מגדירו כקושי אלא כאתגר, אתגר חדש שהקדוש ברוך הוא מטיל עליו, אז הוא בא עם הרבה כוח, הוא לא מפחד מהקשיים.

בספר מסילת ישרים (פרק יט), מתאר את הגיבורים שרוצים להראות למלך את הגבורה שלהם ומחכים שהמלך יגיד להם צאו עכשיו לקרב, והקרב הזה מסוכן מאוד אבל הם מחכים לזה, ורוצים להוכיח את הדבקות שלהם במלך שיעמיד אותם בפני אתגרים קשים מאוד. וככל שהאתגרים יותר קשים הם יותר מראים את הדבקות שלהם. גם ביחידות הצבאיות, אם יש איזו פעולה קרבית שצריכים לבצע, פעולה מאוד מסוכנת, החיילים מתחרים ביניהם, כל אחד מבקש אני רוצה לצאת לפעולה, אבל זה מסוכן למה אתם רבים, לא בטוח שחוזרים מהקרב הזה... הם אומרים, אנו חייבים להראות את הנאמנות שלנו, את העוצמות שלנו. אם אדם מסתכל ככה על הקושי, ההסתכלות שלו על החיים היא אחרת היא שונה, הסתכלות של אמונה. כשאדם מאמין הוא יודע שהכול הוא לטובה וכל קושי נועד כדי לבנות כוחות חדשים.

זה מה שהפרשה הזאת ופרשות אחרות מלמדות אותנו, שנלמד להיות מאמינים גדולים ולדעת איך להתמודד עם כל חולשה ואתגר.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"ג
לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,
שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227
ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il
השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת
ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

